DE FONTIBUS
HISTORIAE SYRIAE
IN LIBRIS MACCABAEORUM,
PROLUSIO

LIPSIAE EDITA:

IN EXAMEN VOCATA

AB

ERASMO FROELICH, S. J.

SACERDOTE.

1872

VIENNÆ AUSTRIÆ,

EX TYPOGRAPHIA AULICO-IMPERIALI.

ANNO M.DCC.XLVI.

Digitized by Google

324.13

Digitized by Google

A Lter jam annus abiit, ex quo Vindobonæ typis vulgati ſunt: *Annales Compendiarii Regum, & Rerum Syriæ, Numis veteribus illuſtrati, cum amplis Prolegomenis.* Altera, tertiaque Prolegomenorum iſtorum parte, ipſiſque in Annalibus comprobatum eſt: *Macchabæorum Libris duobus*, cum certa veterum Numiſmatum Chronologia, Regum Seleucidarum ſerie, Titulisque, atque aliis cum rebus mirum in modum convenire.

Uſſerat ea res Proteſtantium quosdam, qui (uti eos inter eruditi, ſagacesque Viri minime deſunt) facile intelligebant, quantum Hiſtoricæ quoque auctoritatis *Macchabæorum ambobus Libris* inde accederet, quorum fidem ac veritatem, quo majore reverentia ſuſpiciunt Catholici, eo acrius ipſi ſibi ducunt impugnandam.

Primum itaque *Prolegomena illa, & Annales*, cum in *Actis Eruditorum Lipſienſibus* (a) recenſeret Vir eruditus ac diſertus, obmovit illic nonnulla dubia, atque, tametſi meam illam opellam (Annales nempe Syriacos) haud parce Idem dilaudaret; temperare ſibi tamen minime potuit, quin *Macchabææ Hiſtoriæ* auctoritatem quaqua demum ratione impeteret.

Ego, quod neque laudibus magnopere, objectis vero dubiis illis (quæ vel ab aliis olim diſſoluta, vel a me ſatis occupata crede-

(a) Menſe Septembri anni 1745. pag. 481.

Digitized by Google

debam) nihil moverer; tacite iſta habere, atque quieſcere tum quidem conſtitui.

Eo ſilentio fretus alter Vir clariſſimus, *M. Erneſtus Frid. Wernsdorfius*, nuper admodum adverſarius mihi, aut *Libris Macchabaeorum* potius, de improviſo extitit, qui Philoſophiæ ſuæ Profeſſioni extra ordinem proludendum ſibi putavit, edita elegante Diſſertatione, hac epigraphe: *De Fontibus Hiſtoriæ Syriæ in Libris Maccab. Proluſio.* Quam ægre hic quoque Vir doctus argumenta mea tulerit, e numis antiquis petita, hiſce verbis, de me agens, luculenter aperuit: (b) „ Horum auxilio Numiſmatum, quorum „ largam copiam, in æs inciſam, ſub finem libri aliquot tabulis „ exhibet, inprimis nititur in Annalibus Vir - - -, horum be- „ neficio penetrat, quo deſperavere alii; in hoc uno tamen ſibi „ indulget, quod ſpectat ad Auctores Librorum Maccabæorum, „ quos adeo defendit operoſe, ut ad horum ſenſum ſæpius tra- „ xiſſe numos videatur.

Sentio enim vero, Viro perſpicaci moleſtiæ aliquid injicere tot illa antiqua numiſmata. Attamen haud abs re fortaſſe fuerat, ſi unum ſaltem, alterumve *Vir. Cl.* indicaret Numiſma, quod ego invitum traxiſſem, doceretque, quam in ſententiam, qua injuria traxiſſem. Equidem *nusquam* id *Vir Cl.* oſtendit, quod *ſæpius* factum ſibi videri aſſerit. Sane toto eruditæ *Proluſionis* decurſu, tametſi varia expediantur arma, eſt ibi perpetuum, altumque de Numis antiquis, quæ per vim aliquorſum traherentur, ſilentium. Et vero ipſe contra *Cl. Proluſor* ſub finem ea retractare videtur, quæ ſub initium de Numis exciderant; ita certe habet: (c) „ Quamquam „ igitur, quod ad Numiſmata, & annos iisdem inſcriptos atti- „ net, facile aſſentior eidem, cum ipſi mihi, beneficio conſultiſ- „ ſimi cujusdam in hac urbe Viri, complures ab Antiocho pro- „ cuſos Numos oculis uſurpare, manibusque tractare contigerit.

Neque ſolus hic *Proluſionis* locus eſt, quo veluti retractare aliqua, aut, ſi apertius dicere licet, ſecum potius, atque mecum pugnare voluit *Cl. Wernsdorfius.* Nam, vel ſub initium, ubi de inſtituto ſuo, deque Criticis quibusdam, in dignoſcenda Hiſtoricorum auctoritate, placitis agit, non ſatis apta cum conſequentibus omnia, aut ambigue quædam dicta, mihi quidem videntur; ut vitio

(b) Proluſionis pag. V. (c) Proluſ. pag. XIII.

Digitized by Google

vitio mihi verti non debeat, ſi *Cl. Adverſarii* mentem non ſim fortaſſis, aliqua in re, plane penituſque aſſecutus.

Enim vero de præſtituto ſibi fine ita *Cl. Vir* profitetur: (d) „ Non mihi res erit de auctoritate Libb. Maccabæorum, in rebus „ ad ſalutem hominum æternam ſpectantibus, non de fide eo„ rum, in Hiſtoria Judaica; tantum hos in profana Syriæ Hiſto„ ria minus idoneos fontes eſſe poſſe declarabo.

Quod ſi de *Fide in Hiſtoria Judaica*, rem ſibi *Cl. Proluſor* eſſe non vult, ecquid igitur (e) ſubinde illam *Jeremiæ*, Tabernaculum, atque Aram in montis antrum abdentis, hiſtoriam impugnat, quando eam eſſe præciſe *Judaicam* res ipſa loquitur? Ecquid illa porro ſibi volunt, quæ paullo poſt verba, ſupra memorata, protulit, ita de *Libris Maccbab.* ſcribens? (f) „ Quod ſi enim, quod diſſimulandum „ non eſt, nonnullis quoque in locis vera dixere, tamen hoc tan„ tummodo tunc ab ipſis factum fuit, quum nihil illis commen„ ti, aut figmenti in promtu erat, quod ad gentis *Judaicæ* gloriam „ ſpectaret. Diſtinguendæ igitur ſunt περιςάσεις, resque ipſæ, „ quæ enarrantur, ſuis momentis ponderandæ: etenim ſi agitur „ de gloria gentis Judaicæ, de eorum fide vehementer dubito.

At cum *de fide in hiſtoria Judaica* rem ſibi eſſe nolit, haud ſatis diſpicio, alibine efficacius *Libros Macchabb.* figmentorum poſtulaturus ſit *Cl. Wernsdorfius*, atque illic, ubi de *gloria gentis Judaicæ* tractandi ſe det occaſio: ubi in promtu ſit figmenti aliquid, quod ad gloriam gentis Judaicæ faciat; eam ego rem non eſſe profecto alibi, quam in *Hiſtoria Judaica*, tametſi aliarum gentium Hiſtoriæ utique illigata, quærendam exiſtimo.

Ex iis porro, quæ modo recitabam, *Cl. Adverſarii* verbis in aperto eſt: *Nonnullis* certe *in locis vera dixiſſe Libb. Maccabæorum* Auctores. At paullo ante ſeveriore multo cenſura eosdem Scriptores notaverat ita: (g) „ Auctores Libb. Maccab. quia UBIVIS „ admiſcent hiſtoriolas, extollendæ gloriæ Judæorum cauſſa tan„ tum compoſitas, fidem ſuam, etiam quando ALIA narrant, „ dudum ſuſpectam reddidere emunctioris naris hominibus.

Sed hæret iſthic aliquid moleſti ſcrupuli. Nam, ſi diſſimulandum non eſt: *Nonnullis in locis vera dixiſſe* Hiſtoricos noſtros; quo

(d) Proluſ. pag. VI. (e) Proluſ. pag. X. (f) Proluſ. pag. VII. (g) Proluſ. pag. IV.

Digitized by Google

quo demum pacto emunctioris naris homines dici poterunt ii,qui UBIVIS, nempe etiam dum ALIA, quam Judaica, narrantur, hiſtoricam eorum fidem ſuſpectam habent? Deinde plus æquo Macchabæorum Hiſtoriam faſtidire videtur *Cl. Proluſor*, qui UBIVIS admiſceri hiſtoriolas, extollendæ gloriæ Judæorum cauſa tantum compoſitas, nequidquam contendat. Quid enim, quæſo, vel primo, alteroque (ut reliqua prætercam) *primi Macchabæorum Libri* capite ad gloriam Judæorum confictum offenditur? Toto primo capite, poſt Alexandri Magni obitum, aliud nihil, niſi Judæorum lamenta, crimina, dura ſervitus, aliæque calamitates proferuntur; Hiſtoricus ipſe, felicis illius, quo excidiſſent, ſtatus memor, lugubre iſtud de ſua gente ingeminat: (h) „ Secundum gloriam „ ejus, multiplicata eſt ignominia ejus.

Quid porro toto capite altero ad gloriam confictum ſeſe prodit? in eo ſane, præter deplorata complura Judaicæ gentis mala, egregium illud atque forte Mattathiæ factum refertur, quo Judæum, Deorum ad Aras facturum, Regiumque una miniſtrum contrucidavit, collectaque fideli ſuorum manu, impiorum quosdam interemit, diſperſit alios: res haſce, præclare geſtas, nemo adhuc, quod ſciam, inter fabulas ablegavit.

Quod ſi quædam fortiter patrata, gloriæque plenos bellorum ſucceſſus aliquos, *Macchabæi Scriptores* commemorant, clades quoque ſuorum, ignominiam, ſervitutem, ſcelera, cruciatus prolixe ſyncereque multis in locis exequuntur: obvia certe ſunt ejuscemodi in *Libri primi cap.* I. II. V. VI. IX. XII. XVI. item in *Libri ſecundi cap.* I. IV. V. VI. &c.

Livio, *Suetonio*, ceteris, Romana in Hiſtoria: *Herodoto*, *Thucydidi*, *Xenophonti*, *Polybio*, *Plutarcho*, *Diodoro Siculo*, aliisque, Græca, Romana, Barbaraque in hiſtoria, res admirandas belli, domique patratas, & quædam fidem propemodum ſuperantia, quin & prodigia quoque non pauca proferre licuit, quin illi Scriptores continuo Fabularum propolæ audirent: quin idcirco fontes illi hiſtoriæ omnino deficcarentur. Quid eſt igitur, quam ob rem Macchabæis Scriptoribus fortia ſuorum, & vulgares auſus excedentia facta, & item prodigia quædam, grato animo recenſere non liceat? cur fidem non mereantur, pio fidelique populo, pro avita Religione, cum vitæ diſpendio, decertanti, ſi qua ſubſidia, atque oſten-

(h) Lib. I. Macchab. cap. I. ℣. 24.

oſtenta ſubmiſit DEUS; qui refractarios olim populi hujus majores illuſtrioribus etiam oſtentis adjuvit, atque ad ſui venerationem, timoremque tot prodigiis excitavit? Niſi vero iſtud præter ceteros hiſtoriarum Scriptores in Macchabæis diſplicet, quod Eccleſiæ Catholicæ maximopere probentur.

Quanquam cordati, & egregie docti Proteſtantes non deſint, qui, ſi minus ſacram illam, *Hiſtoricam* certe auctoritatem, de qua hic agitur, ambobus *Macchabæorum Libris* minime negandam putent, ſed pari eos cum probatis Hiſtoricis, aut potiore etiam, loco conſtituendos exiſtiment. Unius, ne ſim longior, qui multorum inſtar in re hiſtorica, vetere inprimis & Aſiatica, haberi poteſt, iſthic ſuffragium proferam; eſt is *Jacobus Uſſerius*, celeberrimus antiquæ Hiſtoriæ inveſtigator, unaque acerrimus Anglicani Calviniſmi defenſor: hic itaque in laudatiſſimis illis *veteris & novi Teſtamenti Annalibus*, magno judicio, & exquiſita diligentia conſcriptis, non modo utriusque *Macchab. Libri* teſtimoniis, tanquam præcipuis, Judaicæ perinde atque Syriacæ, eorum temporum hiſtoriæ fontibus conſtanter, ac liberaliter utitur; ſed etiam *Tertium Librum Macchab.* (quem Catholici æque, ac Proteſtantes Critici prioribus *duobus Libris Macchab.* auctoritate inferiorem cenſent) Hiſtoriæ Judaico-Ægyptiæ fontibus, etiam præ *Flavio Joſepho*, adnumerat. Uſſerii verba, ad annum ante Æram Chriſtianam CCXVI. ſunt ſequentia: „ Quæ omnia fuſius in Tertio Macchabæorum „ libro habentur deſcripta, quem in Eccleſiaſticæ ſuæ hiſtoriæ ini„ tio Philoſtorgius portentoſum vocat, nihilque ſimile primo ex„ plicantem. Quanquam tantam is apud nos obtineat authorita„ tem, ut inde Joſephum corrigendum exiſtimemus.

Itaque non omnes emunctæ naris Proteſtantes UBIVIS ſuſpectam habent *Lib. Macchab.* fidem, ſed eorundem auctoritati, etiam præ aliis quibusdam Scriptoribus, libenter acquieſcunt.

De Hiſtorica auctoritate hæc dicta ſunto; nam de ſacra, ſive de ea, (1) *quæ in rebus ad ſalutem hominum æternam ſpectantibus verſatur*, rem ſibi eſſe non vult *Cl. Proluſor*, & vult tamen.

Etenim, ſi de ſacra auctoritate non agitur, haud ſatis perſpicio, quid *Cl. Proluſor* poſtrema illa notula ſibi velit, quæ vetus dubium ita repræſentat: (1) „ Ipſe Auctor poſterioris libri II. Macchab. „ fatetur ſe vehementer errare poſſe, cap. XV. 39. Quod ſi de Hi-

(1) Proluſ. pag. VI. (1) Proluſ. pag. XV.

Digitized by Google

Hiſtorica tantum, in profana Syriæ Hiſtoria, auctoritate diſceptamus, nemo, ut opinor, unquam de *Hiſtorico* illud quæſivit: an errare, homo cum ſit, in ſcribenda hiſtoria *poſſit*? verum an reapſe erraverit? poſſe enim, & vehementer errare poſſe ſcriptorem, ſepoſito Divini Spiritus arcano ductu, tametſi coævus atque induſtrius fuerit, ipſeque aliqua eorum, quæ enarrat, geſſerit, non modo omnes norunt, quibus perſpecta eſt hominum imbecillitas; ſed hoc etiam amplius aliquid de Hiſtoricis, Hiſtoricus ipſe *Flavius Vopiſcus* (m) confitetur: „ Neminem Scriptorum, quantum ad hi- „ ſtoriam pertinet, non aliquid eſſe mentitum.

Sed redeamus ad illa: Ipſum *Lib. II. Macchab.* ſcriptorem fateri, ſe vehementer errare poſſe. Recitetur igitur locus ille, ſed integer, tota ut Scriptoris mens e toto ſententiæ nexu pateat. Ita habet Sacer Hiſtoricus Cap. XV. ẏ. 39. & 40. „ Ego quoque his „ finem faciam ſermonis, & ſi quidem bene, & ut hiſtoriæ com- „ petit, hoc & ipſe velim: ſi autem minus digne (*in Græco ἐυτελῶς* „ *exiliter*) concedendum eſt mihi. Sicut enim vinum ſemper bi- „ bere, aut ſemper aquam, contrarium eſt, alternis autem uti de- „ lectabile: ita legentibus, ſi ſemper exactus ſit ſermo, non erit „ gratus, hic ergo erit conſummatus.

Neminem profecto eſſe puto, qui, ſi velit modo, non illico intelligat, de *ſermonis* elegantia, & exacta, minutaque in enarrandis quibusque adjunctis diligentia hic agi, non de *Hiſtorica* rerum geſtarum *veritate*. Etenim illene demum *gratus & conſummatus* eſſet hiſtorici ſermo, qui veris falſa, qui hiſtoriis figmenta, ad captandam gloriam excogitata, immiſceret?

Piget me de toties retunſo hoc *Calvini* telo, quod jam dudum ſitu æruginavit, porro verba facere: mirabarque, antiquam hanc ſtrophen in *Actis Eruditorum* quoque recantatam fuiſſe, quam olim (n) *Bellarminus*, (o) *Fullonius*, (p) *Serarius*, docti Jeſuitæ, aliique, facili explicatione, imo ſola integri ejus loci recitatione, conticeſcere coëgiſſent.

Diſpicere itaque jam porro libet: ſitne *Macchab. Libris* metuendum aliquid a Criticis illis Axiomatis, quæ *Cl. Proluſor* ſingularium du-

(m) Flav. Vopiſcus in Aureliano, ſub initium. (n) Bellarminus lib. I. de Verbo DEI, cap. 15. (o) Fullonius, Commentar. & Excurſ. in Lib. Macchab. in hunc locum. (p) Serarius in Comment. in hunc locum.

Digitized by Google

dubiorum objectioni præmiſit. Ita habet: (q) „ Recte autem „ requiruntur ab hiſtorico præcipue hæ (*virtutes*) ut in eo ſtatu „ ſit, quo poſſit ſcire verum. Cenſetur autem quis eſſe ea con- „ ditione, ſi vel omnino poſſibilis ei fuit veri cognitio, vel ſi ne- „ ceſſario rei intelligentiam habere debuit.

Hanc virtutem largiri ſe ait *Cl. Wernsdorfius*, Hiſtoriæ Maccha-bææ Scriptoribus, ſi operam & induſtriam, quæ par erat, adhibere voluiſſent. Negare ſane id non potuit Scriptoribus pervetuſtis, quique in confinio Syriæ, aut in Syria ipſa fuerint; fuere illi porro ex eadem gente, cui cum Syris ea bella interceſſere, quæ potiſſimam hiſtoriæ impugnatæ partem faciunt. De ſcriptorum diligentia bene ſentiendum, dum contrarium demonſtretur: ea res ad ſingularium dubiorum tractationem eſt potius rejicienda.

Proſequitur *Cl. Adverſarius* cœptum ſermonem ita: (r) „ Altera virtus eſt, ut velit dicere verum, & talem putamus eum, „ ſi vel nulla ratio adeſt, cur ſecedere debuiſſet a vero, vel ſi res „ ita comparata eſt, ut falſus eſſe haud potuerit. „ Explicatio ſententiæ videtur iſthic ipſa ſententia eſſe nonnihil obſcurior. Nam ſi in eo res vertitur: velitne aliquis verum dicere? haud pervideo, quid illa huc faciant: *Cur ſecedere debuiſſet a vero*, & *falſus eſſe haud potuerit*. Ut verum loqui quisquam ſerio *velit*, proba voluntate ac diligentia eſt opus: ut *poſſit*, noſſe verum oportet; tantum.

Porro ſigna in Proluſione adferuntur, e quibus judicium ferri poſſit: verumne dicere voluerint hiſtoriarum Scriptores? eorum indiciorum prima promuntur iſta: (s) „ Ut advertas animum ad „ naturam rei, de qua narratur, an res facile accidere potuerit, & „ an tale quid accidiſſe, in ſe habeat aliquid veriſimilitudinis.

At, nihilne ergo excellente quadam, & per ardua quæque eluctante virtute geſtum recipietur in hiſtoriam? Nihilne a populo ac Ducibus, pro vero DEI cultu acerrime certantibus, ſupra humanarum virium veriſimilitudinem, Divino auxilio, interdum confectum concedent illi, qui ſacris Veteris Teſtamenti hiſtoriis ſynceram fidem, ac reverentiam præſtant?

Reliqua porro Criteria ita recenſentur: (t) „ Mox perſonam „ Scribentis ſpectes, ubi ad animum revocanda erunt, quæ aliunde de ea cognita habes, & quo ſcribendi genere utatur; num „ dexteritatis, ſincerique animi documenta verbis edat, videndum. „

(q) Proluſ. pag. VI. (r) Ibidem. (s) Proluſ. pag. VI. (t) Proluſ. pag. VI. & VII.

Attamen quæri a nonnemine hic ulterius poſſet : ecqua tandem dexteritate ſit opus, quando dexterrimi quique, ſi fallere velint, dexterrime mentiuntur: neque vero iis, qui ſplendido verborum apparatu ſynceri animi documenta edere norunt, præ ceteris fidem habendam exiſtimo.

Clauditur generica iſta hiſtoricæ Criſeos doctrina hiſce monitis : (u) „ Porro cognoſcas, quibus in rebus, & qua ratio„ ne conformia recitet aliis optimæ notæ Scriptoribus, & quomo„ do hi inter ſe conſpirent. Denique exquiras, num res, quæ „ narratur, cum aliis, haud negligendis rerum geſtarum, quæ „ hodienum ſuperant, monumentis conveniat. „ Monumenta Seleucidarum certa, eaque ſynchrona, præter Numiſmata, paucasque Inſcriptiones, alia fere nulla ſuperant ; Numis Seleucidarum, in Chronologia præcipue, quæ probandæ Hiſtoricorum fidei lapis Lydius dici poteſt, egregie plane cum *Libris Macchab.* convenire, inficias, credo, eorum ibit nemo, qui Annales meos cum Prolegomenis attente perlegerit : Inſcriptiones antiquæ, iſta quidem certe in cauſa, momenti parum adferunt. Quod ad Scriptores *optimæ notæ* attinet; alios, præterquam coævos, aut propinquæ ætatis, in eorum claſſem non recipio : de ceteris (quorum poſteriores quique fere priorum ſcripta reſcribunt) conſentiant, an diſcordent, haud magnopere curandum arbitror, ubi præſertim præſto ſint antiquiorum Scriptorum, aliorumve monumentorum ſuffragia.

Excuſſis iis, quæ univerſe in *Libros Macchabb.* oſtentata, aut expedita ſunt arma, ad ſingulares velitationes deſcendere me cogit Proluſio. Primum Exemplum, cujus cauſa in relati figmenti ſuſpicionem Sacer Scriptor adducitur, ita *Cl. Wernsdorfius* recenſuit : (x) „ Refert conditor Libri I. Maccab. Antiochum a Romanis vi„ vum fuiſſe captum. Quis hoc ſibi perſuadere poſſit, ſi vires „ illas, quibus pollebat Antiochus, mente ſecum penſitet ? „

Exigua profecto ad hoc ſibi perſuadendum ratiocinatione opus eſt ; Poſteaquam enim Rex iſte Antiochus III., Magni titulo inſignis, cum omnibus iis, quibus pollebat, viribus, decretorio illo ad Magneſiam prælio vinci a Romanis, atque ita vinci potuit, ut exercitu omni, partem cæſo, ſauciove, partem fugato, aut capto, caſtris occupatis ac direptis, Rex ipſe turpi, trepidaque in fuga, per noctem totam accelerata, ægre denique ſalutem invenerit;

(u) pag. VII. (x) Proluſ. pag. VIII.

Digitized by Google

rit; (y) Eccur idem infortunatus Rex capi nullo modo potuit, aut in illa fugæ trepidatione, aut antea quoque, cum nimis avide, cedens Romanorum cornu alterum, inſequeretur: aut occaſione alia, cum ſpeculatum egrederetur, vel cum in Aſia huc illuc commearet? modico tamen tempore captivum Regem in manibus hoſtium fuiſſe arbitror; quippe, qui aut corrupto pecuniis captore, aut Scipionum diſſimulatione, aut ſuorum virtute, aliave ratione, poſt paullo, quam captus fuiſſet, libertatem recepiſſe videatur. Quidvis horum, uti probabile, ponere licet, quando Sacer Hiſtoricus rem ipſam diſerte refert, περιςάσεις non item.

Hic autem inſtat *Cl. Proluſor:* (z) „ Sed evolvamus (inquit) „ alios Hiſtoricos, & an eadé referant, ſpeculemur: ſane ſilent de hac „ re probatiſſimi Scriptores, Polybius, Livius, ceteri. Nonne hoc „ ſilentium ſuſpectum reddit iſtum Libb. Maccab. Auctorem?„ Minime, inquam; Nam Polybius hac de captivitate ſilet utique, qui de totius Aſiatici hujus belli caſibus nihil, nihilque adeo decretorio illo de prælio commemoraverit, quod quidem ad noſtri ævi notitiam perveniſſet. Quisquis Polybium pervolvit, novit ſane, hoc de bello *Legationum* fragmenta quædam tantummodo ſupereſſe; porro *Legatio XXIII.* in eo terminatur, cum Antiochus, deſperatis honeſtæ pacis conditionibus, abruptisque conſultationum tricis, bellum Aſiaticum in Aſia adverſum Romanos totis viribus ſuſtinere conſtituit. Deinde *Legatio XXIV.* illico hoc exordio ſubjicitur: „ Poſt Victoriam Romanorum de Rege Antiocho, &c.„ neque aliud ſubinde, niſi Legatorum de pace conſtituenda miſſio, ipſæque pacis Conditiones referuntur. Silet igitur profecto de capto Antiocho Polybius, qui de belligerante nihil, quo quidem edoceri plura poſſemus, in iis, quos tenemus, libris prodiderat. Attamen unus demum adferri poterat Polybius, qui cum *Auctore Libri I. Maccbab.* pari antiquitatis titulo, parique fere Syriacarum rerum notitia polleret, ut de ſacra auctoritate hic nihil dicam.

Jam vero *Livius*, & eo magis ceteri, ætate atque auctoritate Livio inferiores, nimium ab Antiochi Magni temporibus remoti ſunt, quos, ſi negarent etiam captum fuiſſe Antiochum, quod non faciunt, ne tum quidem adverſus *Librum I. Maccbab.* audiendos arbitrarer. Quanquã *Livius* ipſe, de bene multis rebus, hoc bello Aſiatico geſtis, inter Auctores non conſtare confiteatur. Dum enim capti ab

(y) Livius lib. 37. (z) Proluſ. pag. VIII.

ab Antiocho P. Scipionis Filii *Livius* meminit, quem Rex liberaliter, atque etiam ſplendide habitum, ante infauſtum illud prælium, Patri ſine pretio reſtituiſſet, ita ſcribit: (a) „ Filius ejus (P. Sci-„ pionis) captus, in poteſtate Regis erat. Is ubi, & quando, & „ quo caſu captus ſit, ſicut pleraque alia, parum inter Auctores „ conſtat.

Atque hæc ipſa Regis generoſa munificentia cauſa utique eſſe potuit, cur captum Antiochum (niſi aliter evaſit) illico elabi paſſi ſint, ſilentioque prefferint Scipiones; ea res ita tamen omnino celari non potuit, quin aliquid efflueret, Romæque ſubinde L. Scipio „ de *præda CUM Antiocho capta*„ accuſaretur, uti ex *Epitome Livii Lib. XXXVIII.*, *in prolegomenis* animadverteram.

Hic ego *Cl. Proluſoris* fidelem diligentiam potiori jure deſidero, quam ipſe in *Libris Macchabb.* eandem requirat. Scripſeram ego de lectione hujus loci ita: (b) „ *Epitome Livii Lib. XXXVIII.* „ *Editio Baſileenſis* 1539. *item Pariſina* 1552. &c. *ALIQUAE Editiones habent EX Antiocho.*

Contra *Cl. Adverſarius* ita de me: (c) *Enim vero ipſe* - - - - „ *Frœlichius ingenue confitetur, iſtud CUM Antiocho, in quo omnis vis, &* „ *robur probationis nititur, TANTUMMODO in duabus Editionibus ſic* „ *legi, reliquas OMNES habere ex Antiocho.* Si omnis vis, & robur iſthic nititur (quod non concedo) tanto minus illud TANTUMMODO, verbis meis adjectum, atque τὸ ALIQUAE, in OMNES immutatum oportuit. Ego *omnes* Editiones *Livii* non conſului, neque ingenue *confiterer*, ſed illiberaliter a veritate abirem, ſi ſcriberem reliquas OMNES aliter habere. *Duas* Editiones adduxi e præſtantiſſimis earum, quas Bibliotheca Collegii noſtri Academici continet. Sed ſolæ nequaquam ſunt. Nam cum duas alias primæ auctoritatis Livii Editiones nuper inſpicerem, Aldinam unam Venetiis an. 1521., alteram Tarviſii an. 1482. a Joanne Vercellio elaboratam, in utraque deprehendi ſcriptum CUM *Antiocho*. Hæ quatuor Editiones a me inſpectæ ſunt. Unde & in Actis Eruditorum pag. 488. haud accurate ſcriptum fuit: *Plurimas Livii* Editiones habere: EX Antiocho; nam *aliquæ*, & minoris momenti, ita habent. Producat *Cl. Adverſarius* editos Codices, iſtis pares, aut meliores, qui aliter legendum doceant; ego tempus his porro inveſtigandis non teram.

Ex-

(a) Livius lib. 37. (b) Prolegomen. pag. 32. nota c. (c) Proluſ. pag. VIII.

Digitized by Google

XIII.

Expendamus tandem id quoque, quod *Cl. Wernsdorfius* opinatur: eam de capto Antiocho hiſtoriam, ſi vera fuiſſet, non omiſſuros Romanos Scriptores, qui rem fuſe narraſſent, quippe quæ egregie extollere potuiſſet Romanorum gloriam, cujus,ut ipſe loquitur: (d) „ *Omnium avidiſſimi erant Romani.* „ Primum, Hiſtorici illi, nimium recentes, ignorare potuerunt eam captivitatem, quæ præſertim velut in transcurſu eveniſſet. Deinde ſi *omnium avidiſſimi gloriæ Romani* Scriptores erant, avidiores erant gloriæ, atque *Scriptores Libb. Macchabbæorum*; itaque de multis ubique inſperſis ad gloriam tantum confictis, magis etiam ſuſpecti ſunt: atque adeo auctoritatem Fontis Hiſtorici, etiam dum alia ſcribunt, minus quoque, quam *Libri Macchabb.* promerentur, ſi emunctioris naris Virorum judicio acquieſcimus. Nihil igitur eorundem ſilentium habet auctoritatis.

Non præteribo iſthic, quod prætermiſſum in *Proluſione*, duplicem in prolegomenis meis oſtenſam eſſe viam, qua ad vindicandam hac in Hiſtoria *Lib. I. Macchabb.* fidem, tuto perveniretur: alteram longiorem, quam in præſenti tenuimus; alteram breviorem, ſecuram tamen, & olim tritam, qua recte aſſeritur: Auctorem *Lib. I. Macchabb.* (e) non ipſum narrare, aut affirmare, captum eſſe Antiochum; ſed referre id tantum: Judam & Judæos *audiviſſe* iſta. Ecquis tam inexorabilis erit Criticus, qui iſta *audiviſſe* Judæos neget, aſſerente id Scriptore tam vetuſto, neque de ſtudio glorioſæ iſthic ſuſpecto?

Aliud jam exemplum producit *Cl. Adverſarius* ex *Lib. II. Macchab. c. 8.* Ubi Judas Dux, ſuos adlocutus, & prolatis majorum exemplis animos addens, illud quoque commemorat: Quo „ non adeo „ magna * cohors (*Proluſionis verba pag. IX. recito*) Judæorum, „ quippe non ultra octo millia Virorum, auxilio Divino CXX. „ millia hoſtium felici pugna ſuperaverit. Certe (*inquit*) hæc res „ eſt prodigii ſimillima, & omni deſtituitur fide.

Sit enim vero non prodigio jam ſimillimum, quod narratur, ſed apertum, ſed grande prodigium; attamen ubi diſerte *διὰ τὴν γενομένην ἀυτοῖς ἐξ οὐρανοῦ βοήθειαν*, „ Auxilio iiſdem e cælo ſub- „ miſ-

(d) Ibid. pag. IX. (e) Lib. I. Macchab c. 8. initio &c. * Viderint Grammatici & Antiquarii, utrum octo millia Virorum, non adeo magna Cohors, dici poſſint; cum Legio, quæ maxima, octo millibus conſtaret: Cohors vero decima vel duodecima Legionis pars eſſet.

Digitized by Google

„ miſſo „ ab electo, pioque populo id geſtum eſſe perhibetur, num continuo *omni deſtituitur fide?* Sed mittamus iſta; quin e converſo victoriam a Sacro Scriptore relatam ita prodigioſam, ut fidem omnem excedat, videri Viro, qui de Hiſtorica Criſi, atque de Scriptorum Auctoritate arbitrum ſe ferat, res eſt prodigio ſimillima. E notis hoc in genere exemplis unum in medium adferam, quo pateat, neceſſe non eſſe, ut prodigiis eam victoriá accenſeamus. Lucullus militum millia non amplius undecim ſecum trahens, Tigranem vicit, trecentis ſexaginta millibus ſtipatum, uti calculum ſubducit *Uſſerius in Annalibus V. T.* (f) medium quiddam inter Auctorum ſententias eligens; vicitque ita Lucullus, ut (*Plutarcho teſte*) (g) peditum C.M., equitatus pene omnis de Tigranis copiis interierint: e Romanis deſiderati ſint quinque, vulnerati centum. Neque idcirco adhuc, quod ſciam, *Plutarchi*, aliorumque, qui eam pugnam deſcripſere, fides Hiſtorica naufragium fecit.

Illud porro diſſimulandum in Macchabæa illa Hiſtoria non erat, Judæorum octo millibus in eo prælio Macedonum ſociorum quatuor millia adfuiſſe, quibus hæſitantibus, Judæi *Divino auxilio* vicere, & victoriam, cæſis CXX. millibus, conſummavere; ita Sacer Scriptor: *Ὡς οἱ πάντες (Judai) ἐπὶ τὴν χρείαν ἦλθον ὀκτακισχίλιοι, σὺν Μακεδόσι τετρακισχιλίοις, cum Macedonibus quater mille.* Lucullus, nulla facta prodigii mentione, cum XI. millibus, plus quam CCC.M. profligare potuit; Judæi *Divino auxilio*, ut grato animo fatebantur, nixi, ipſi VIII. millia, cum ſociorum IV. millibus, univerſe XII.M. cædere hoſtium CXX. millia non potuere, eaque res, ſi ſuperis placet, *omni deſtituitur fide*?

Quid? quod *Lib. I. Macchab.* (h) narratur: a tribus Judæorum millibus, una die, in urbe Antiochia ſeditioſorum, qui in armis erant, C.M. occiſa eſſe. Excipiet fortaſſe *Cl. Proluſor*, & *primi Lib. Macchab. Auctorem* perinde, ac *ſecundi* (ſiquidem diverſi ſunt) fide, vel Hiſtorica, indignum reponet, uti alias de utroque Libro perinde inclementer loqui videtur. Sed hic ego illi terribilem adverſarium opponerem, & in eos, qui contradicere ſuis opinionibus auderent, dicaciſſimum, *Martinum Lutherum*, qui *in Præfatiuncula ad Lib. II. Macchab.* „ Tam dignum eſſe (*cenſet*) Librum I. Macchab. „ qui in Canonem recipiatur, quam dignum Librum II. qui inde „ expungatur. „

Unum

(f) Ad an. a. ær. Chriſt. 69. (g) Plutarchus in Lucullo. (h) Cap. 11.

Digitized by Google

Unum denique etiam hic mihi obmovetur, *Flavii Joſephi* Auctoritas, qui *Lib. XII. Antiquitat. cap. 7.* (non cap. 2. ut *in Proluſione*) eandem Judæ Ducis adlocutionem exhibeat, quam *Auctor Lib. II. Macchab.*; neque tamen memorabilis illius Victoriæ ullo verbo meminiſſet. Id ſilet *Joſephus*; quid tum poſtea? ſed refert antiquior Scriptor noſter; refert idem aliam adlocutionem, multo illa *Joſephi* veriſimiliorem; quippe in qua ad animandos Judæos a majoribus præclare geſta, mira brevitate, proferuntur: dum contra *Joſephus* contextam e Rhetoricæ locis communibus dictionem, ne illam quidem fuſam (uti voluit *Cl. Proluſor*) & nullis, contra ſolemnem Judæorum morem, majorum exemplis efficacem, exhibuit. Itaque e *Lib. II. Macchab.* aut ſuppleatur, quod in *Joſepho* deeſt: aut omnino *Joſephus* recentior e vetuſtiore *Scriptore Macchabæo*, ita cenſente *Uſſerio*, corrigatur.

Alter deinde *Lib. II. Macchab.* locus e *cap. 2.* in *Proluſione* adducitur, dudum a *Calvini* aſſeclis *Wittakero*, *Hunnio*, *Junio*, divexatus, a *Bellarmino*, *Gretſero*, *Serario*. (i) Jeſuitis, dudum vindicatus. De Jeremia Propheta illic narratur: ab eodem Altare, Arcam, Tabernaculum, eſſe in montem Nebo ex urbe Jeroſolymorum elata, atque in ejuſdem cavernam abdita. Hac de re ita *Cl. Adverſarius.* (k) „ Fertur is (Jeremias) plus, quam Herculea vi Tabernaculum, Arcam, & Altare per arma, per ignes, in ipſa direptione urbis exportaſſe, atque in ſpelunca quadam montis Nebo abſcondiſſe. Mira ſane res: præſertim cum ipſo illo tempore carcere concluſus detineretur. „

Primum illa: „ *per arma, per ignes, in ipſa direptione urbis*, videntur eſſe, & vero ſunt *περιστάσεις*, ad deprimendam *Libri II. Macchab.* gloriam confictæ; nihil ſane de his in Sacro Auctore. Deinde Jeremias ſolus non fuit, qui ſacra hæc onera in montem exportaſſet; ita ſiquidem res narratur: „ Erat autem in ipſa Scriptura, „ quomodo Tabernaculum, & Arcam juſſit Propheta, Divino reſponſo ad ſe facto, comitari ſecum, uſque quo exiit in montem &c. *Ἐκέλευσεν αὐτῷ συνακολουθεῖν*, juſſit ſecum comitari. „ Non ipſe unus extulit: nulla arma, ignes nulli; itaque Herculea, aut Samſonica vi opus non erat ei, qui comitari Tabernaculum, & Arcam juberet. In monte ipſo depoſita ſacra, aut ſolus in ſpeluncam

(i) Bellarminus de verbo DEI lib. 1. c. 15. Gretſerus in defenſione Bellarmini lib. I. de verbo DEI c. 15. Nicol. Serarius in Comment. in hunc locum. (k) pag. X.

Digitized by Google

cam moliri potuit Jeremias, aut unum, vel alterum fideliorem adhibere ſocium, quin alii, qui comitati fuiſſent, locum cavernæ noſſent, aut ſubinde detegerent, quo repoſitus erat Sacer theſaurus. Porro nego: *in direptione urbis* iſtud factum; ſed antea geſtum eſt, cum liber Jeremias, ab Jechonia Rege id impetraret, ne ſacra ab hoſtibus profanarentur. Eveniſſe autem iſta ante direptionem illam urbis, ſub Sedecia Rege patratam, manifeſto indicio eſt Caput *LII. Jeremiæ* (l) ubi minute recenſentur ſingula, quæ quantulicunque pretii, in manus hoſtium ea direptione e ſacro inſtrumento veniſſent, ad mortariola uſque; neque ulla tamen illic Tabernaculi, Arcæ, Altaris mentio, quæ multo auro, & pretioſiſſimis lignis Sethim, aliiſque ornamentis ſplendida, & vero ob ſummam populorum venerationem, ceteris omnibus excellentiora ab ipſis hoſtibus haberentur, atque præ ceteris avide, ſi aderant, abriperentur.

Mirari itaque deſinat *Cl. Proluſor*, ne mirabile nonnullis videatur, rem a *Gretſero noſtro* (m) prolixe, & egregie dudum explicatam, hic admirabilis, novique dubii & argumenti inſtar repræſentari. Attamen operoſis hiſce ambiguarum argumentationum velitationibus perfunctus, & veluti laſſus, victoriam ſibi promittit *Vir Clariſſimus*, hiſce verbis: (n) „ Sed hæc „ ſufficere credimus ad probandum, Conditores Librorum, qui „ Macchabæi adpellantur, etiam in iis rebus, quæ Syriam ſpectant, „ ſæpiſſime a vero aberraſſe multaque falſa & commentitia ſuis „ inſperſiſſe narrationibus.„ Quî potuit probari: fuiſſe *ſæpiſſime* in rebus *Syriacis* aberratum, dum prolatorum trium exemplorum *Unicum* illud Antiochi capti, ad *Syriæ* Reges proprie pertineret: atque ne in hoc quidem attollendæ Judæorum gloriæ ulla ſeſe dediſſet occaſio?

Progrediamur ad reliqua, quæ de triplici, ac plane diverſo, ejuſdem Antiochi IV. mortis genere, deque Antiochi Sidetis, ſeu Evergetis obitu injecta, ſive repetita ſunt dubia. Sunt iſta duo ita inter ſe connexa, ut alterum ex altero inſeparabili nexu aptum pendeat. Ea ego in *Prolegomenis* meis, (o) & in *Annalibus*, utraque ita expoſuiſſe mihi videor, ut pigeat ſcripta reſcribere, adver-

ſus

(l) Jeremiæ c. 52. a verſu 17. ad 24. (m) Loco ſupra citato in i. (n) pag. X. (o) Prolegomenorum parte II. cap. 6. & parte III. cap. 4. & in Annalibus ad an. Seleucid. 183. & 187. pag. 82. & 86.

Digitized by Google

ſus quæ nihil profertur, quod robur ullum præ ſe ferat, aut quod me cogat nova Argumenta circumſpicere. Equidem primo oſtenderam: e conſtante Latinorum, & Græcorum Codicum interpunctione, Epiſtolam illam *Lib. II. Macchab. Cap. 1.* relatam, anno Seleucidarum, ſeu Græcorum CLXXXVIII. ſcriptam eſſe; quæ cum perhibeat Antiochum, Judæorum olim hoſtem, in templo Nanææ in Perſide, a ſacrificulis lapidibus obrutum, idque, ut haud ita dudum patratum, ſignificet, ea res ad Antiochorum alium, quam Evergetem, referri non poteſt; id quod ex certa continuaque eorum temporum Chronologia, Regumque ſerie, ſi uſpiam, ibi maxime multis numis comprobatum, extra controverſiam poſui.

Adverſum Numaria argumenta non luctatur *Cl. Adverſarius*, ſed denique queritur: (p) „ Duriuſculum videri, Scriptorum diver- „ ſis multiſque de morte hujus Antiochi opinionibus novam his „ addere, atque ut defendantur, quædam in *Lib. Macchab.* verba, „ narrationes tot Scriptorum rejicere, qui in eo tamen conve- „ niant, victum apud Parthos Antiochum interiiſſe.

At enim opinio iſta de cæde Antiochi Sidetis, ſeu Evergetis in templo Nanææ facta, non omnino nova eſt, ſed ante ſex admodum Sæcula a *Ruperto Tuitienſi* (q) propoſita, a me novis fuit argumentis, Numiſque conſtabilita. Deinde Scriptores illi reliqui, omnes ætate inferiores ſunt tam Numis, quam *Lib. Macchab. II.*, quod unum ſatis eſt: & porro ſunt ii diſcordes, atque in *Parthia* ſola appellanda conſpirant, in qua *Victum* Regem, ego quoque conſentio, ſed eo prælio, quo illi ſcribunt, occubuiſſe nego. Diſcordiæ Scriptorum cauſam admodum probabilem attuli, quam *Cl. Proluſor* recenſuit, (r) neque verbo ullo improbavit.

Itaque e triplici illo mortis genere, quo *Antiochum IV.* interfectum eſſe, ſi *Libros Macchabæorum* ſequamur, cavillatur famoſus ille *Petrus Bayle* ævi noſtri *Lucianus*, oſtentatoria nempe, & collectitia eruditione ferox Religionum deriſor (cujus verbis nollem ſane Proluſionem fuiſſe contaminatam) e triplici inquam, mortis genere unum jam expunximus, quod Antiocho Evergeti debetur. Reliquum eſt, ut *Libri I. Macchab.*, & *Libri II.*, de morte Antiochi IV. narrationes conciliemus, quæ diverſæ videbantur. Præſtitum id abunde fuit in *Prolegomenis*, & *Annalibus*. (s) Duas illic demon-

C ſtra-

(p) Pag. XIII. & XIV. (q) Rupertus Tuit. lib. 10. de Victoria Verbi DEI.
(r) Proluſionis pag. XIV. in notula. (s) Locis in o. citatis.

Digitized by Google

ulla probatione *τὸ ἀποςρέψαι, ut reverteretur*, ad animum revertendi retuli, quando hæc vox *ἀποςρέψαι* aliter verti, niſi pervertatur, & mendoſe exſcribatur, non poteſt? Cur in illo alio Græco vocabulo *πειράσας*, quo facile carebamus, nihil Typotheta, aut alius peccavit? hic, ubi ego nimirum hac voce *ἀποςρέψαι* nitor, & merito nitor, eccur iſthic *ſemel iterumque* peccatur, & ita peccatur, ut ſententia mea, perverſa hac voce *ἀποςρέψας*, omnino collabi, neque ulla probatione niti videretur?

Porro fruſtra ſunt, quæ iſtis adjungit *Cl. Proluſor*: (z) Si tantummodo iter cogitaverit (*Antiochus*) ad urbem Babylonis, neceſſe eſſet, ut ſuppoſititiæ ſint iſtæ orationes, quæ enarrantur ibidem brevi ante mortem.„ Legat eas orationes in laudato *Lib. I. Maccbab. Cap. 6.* qui volet, & cuivis me exſibilandum loco, ſi ſit illic aliquid, quod non æque ad Tabas in montibus, aut quædam non iſthic melius, quam Babylone dici potuere. Nam quod amicos Antiochus convocaverit, eorum utique nonnulli, etiam iter facienti Regi, uſque præſto fuere. Contra vero ipſe ille Verſiculus, qui proxime conſequitur, memorabile illud *ἀποςρέψαι, ut reverteretur in Babyloniam*, ita habens. „ Et venit, qui nunciaret ei in Perſide &c. „ manifeſto indicat, non dum Babylonem perveniſſe Regem, ſed in Perſide etiam tum offenſum eſſe, atque ILLIC, PEREGRE, quia extra Syriam & Antiochiam, in montibus obiiſſe, uti hæc enarrat *Lib. II. Macchab. Cap. 9.*

Neque porro quidquam (quod egomet mihi hic ultro ſolvendum oppono) ſententiæ noſtræ officit, quod in commemorata, laudato loco, *Antiochi Epiſtola*, Rex ita ad Judæos de itinere ſuo ſcripſerat: „ Reverſus de Perſidis locis.„ Nam *τὸ Reverſus* idem hic valere ac *Revertens* ſeu *Rediens*, ex Græco manifeſtum eſt; legimus enim ita: *Ἐπανάγων ἐκ τῶν περὶ τὴν Περσίδα τόπων. Ego* „ *rediens de locis circa Perſiam, ſeu Perſidis*; ubi ſane *ἐπανάγων rediens*, præſenti tempore exprimitur: alioqui *ἐπανάξας*, reditu jam abſoluto, ſcriptum oportebat. Hanc *τῦ Reverſus*, ſeu *Rediens*, notionem plane confirmat, & Babylonem Regem non attigiſſe docet totius narrationis, de Antiochi itinere atque interitu inſtitutæ, finis, qui ita habet: „ peregre in montibus miſerabili obitu functus eſt. „

Poſtremum denique nodum ita explicandum offert *Cl. Proluſor*: „ (a) Ceterum notiſſimus eſt locus ſub initium *Libri I. Macchab.*, „ quo

(z) Ibidem. (a) Proluſ. pag. XIV.

Digitized by Google

„ quo Alexandrum M., morti proximum, regnum inter amicos „ diviſiſſe adfirmatur, quum tamen id multos annos poſt acciderit. „ Non eadem certe Regni diviſio, quam ab Alexandro factam Sacer Scriptor perhibet, ab eodem Rege multos annos poſt, quam obierit, ſuſcipi potuit; alia ſane iſta Satraparum inter ſe, eaque duplex fuit Regnorum partitio. Proſequitur Proluſio: Quem (*locum de Alexandri M. diviſione*) „ quum pariter multo ex optimis Scriptoribus, de Teſtamento Alexandri ſermone ſtuduerit „ vindicare - - - - - Frœlichius, ea tamen omnia nondum ſuo „ robore conſtare demonſtratum eſt in Actis Erudit. Lipſ. menſ. „ Septemb. 1745.

Si deducto ex optimorum Scriptorum fide ſermone, teſtamenti vel diſtributionis aliquid ab Alexandro, ante obitum, factum ego vindicare ſtudui, acceditque præterea antiquiſſimi Teſtis, *Libri I. Macchab.* auctoritas; facile quivis conjiciet, quo pacto demonſtrari in Actis Eruditorum potuerit: ea omnia nondum ſuo robore conſtare, quæ caute admodum in Prolegomenis a me ſcripta, dubiaque, quæ obmoveri ſolent, occupata fuiſſe, exiſtimo. Demonſtratio omnis in *Actis Erudit. pag. 487.* His denique verbis nititur: „ Sed quamvis etiam contra hæc nonnulla moneri poſſent, dabimus tamen *Alexandrum* condidiſſe teſtamentum; num, quæſumus, inde ſequitur, eum, cum adhuc viveret, Regnum inter „ amicos diviſiſſe ?

Arbitror ſane & a *Vivente* condi Teſtamentum, & eodem *Dividi* ac *Diſtribui* poſſeſſa; etſi ea actu non dividantur, ac diſtribuantur. De voce litigare non lubet.

Vocata jam ſunt in Examen ſingula, quibus *Cl. Wernsdorfius* hiſtoricam quoque *Libb. Macchab.* auctoritatem dubiam reddere laborabat. Ne tamen quidquam a me prætermiſſum queri poſſit; etiam ea, quæ in adjectis notulis aſpergere ipſi viſum eſt, ab aliis in *Libros Macchabb.* recocta, iſthic in medium producam. *Proluſionis pag. VII.* ubi de gloria gentis Judaicæ ſcrupulus ingeritur, notula ſubſcripta de ſequentibus nos monet: „ Ita fœdus & cognat. „ Jud. & Spart. quæ extant Lib. I. Maccab. c. 12. eſſe falſo excogitatas, omnemque de iis narrationem, ad gloriam Jud. effictam, „ docuit frater meus Gottlibius, in Orat. qua Prof. munus adiit „ Gedani 1744. in 4. de Cognat. Jud. & Spart.

Ora-

XXI.

Orationem illam *Gottlibii Wernsdorfii* non vidi; nec Argumenti quidquam inde in Proluſione depromitur. Liceat itaque mihi interea meum in Chriſto fratrem, *Dionyſium Petavium* (ut alios fratres Serarium, Fullonium, Cornel. a Lap. omittam) *Cl. Proluſoris* fratri opponere, *Petavium*, inquam, *Gottlibio* oppono; is *Lib. X. de Doctrina Temp. cap. 53.* materiam hanc omnem erudite, ſolideque pertractat, atque a figmenti ſuſpicione *Libri I. Macchab.* Auctorem eximium oſtendit.

Alia notula *pagina VI.* inſerta, commendat Proteſtantes quosdam, qui adverſus Canonicam *Lib. Maccabab.* auctoritatem conſurrexiſſent; ita habet: „ De Auctoritate horum librorum vide Jo. „ Alb. Fabricii B. Gr. I. III. c. 29. p. 748. it. Chriſt. Scheibler Tr. „ contra Canonicam autoritatem Lib. Macchab. Trem. Multa au„ tem ſuper ea re erudita habet S. Ven. Jo. Gottl. Carpzovius, in „ Præf. P. III. Introduct. ad Libb. Canon. Bibl. V. T. „

Pace mea, vel ſexcenti ejuscemodi Scriptores recenſeantur, iique ab eruditione quantumvis dilaudentur; nihil, hîc quidem, ad rem iſta. De Scriptorum Sacra ſeu Canonica auctoritate certi aliquid conſtituere, illius demum eſt, cujus eſt, de veris Chriſtianarum ovium paſcuis, de Verbo DEI inquam, ab aliis elucubrationibus ſecernendo, ferre ſententiam, cuique eam poteſtatem fecit *DEUS* idem & *Homo*, *Servator Chriſtus.* Equidem *Chriſtus*, ne quid in re tanti momenti ambigeremus, Ternis adeo mandatis commiſit Petro: paſceret Oves, Agnosque ſuos. Petri legitimos Succeſſores novimus: Supremi Paſtoris, conſpirante ceterorum Paſtorum ſententia, vocem accepimus, mentemque tenemus; verbo: Eccleſiæ Catholicæ conſtantem ab antiquiſſimis inde temporibus ſententiam habemus, quæ inter Sacros Veteris Teſtamenti *Libros Macchabæorum*, *Priorem*, *Alterumque* referendos cenſuit.

Agnovit iſtud *S. Cyprianus*, qui *Lib. I. Epiſtola 3.* alias inter Canonicorum ſcriptorum Sententias, e *I. Macchab. Lib. Cap. 2.* unam, ſine ulla exceptione, adduxit. Porro *S. Auguſtinus Lib. XVIII. de Civ. Dei C. 36.* Eccleſiæ Catholicæ mentem his verbis diſerte exponit: „ Macchabæorum Libri, quos non Judæi, ſed ECCLESIA pro „ Canonicis habet. „

Idem olim pronunciavit, ſanxitque Concilium Carthaginienſe II. vel aliis III. Idem ſtatuit *Concilium Romanum* ſub *Gelaſio I. Pa-*

 pa

pa anno 494. celebratum. Idem confirmavit *Sacra Tridentina Synodus Seſſ. IV.* Idem cum ſupremo in terris Paſtore, ſentiunt omnes Eccleſiæ Catholicæ Paſtores; valeant, qui ab his ſeorſum ſentiunt, qui Eccleſiæ vocem non audiunt, quantumcunque ſibi eruditi, & emunctioris naris Critici videantur.

Nihil etiam contra ſententiam Veteris Eccleſiæ, auctoritati *Libb. Macchab.* faventem facit id, quod ex *Euſebii Lib. IV. Cap. 26. in Actis Erudit. pag. 483.* adfertur: *Melitonem Sardenſem*, ſecundi Sæculi Scriptorem, *Libros Macchab.* omiſiſſe, dum Canonicos enumeravit. Nam Melito fatetur ſe in Judæam profectum, illic inquiſiviſſe, quinam eſſent Vet. Teſt. Libri? ubi ſane ſecundum Canonem Hebræorum reſponſum eſt: quando nihil dum ea de re Eccleſiæ conſenſus aliud conſtituiſſet; ſubinde tamen eadem Eccleſia, poteſtate eadé pollens, conſenſu ſuo decretisque *Libb. Macchab.* Canoni inſeruit.

Concluſionem Examinis hujus, mei loco, jam adornaſſe in ſua Proluſione videtur *Cl. Wernsdorfius*; qui enim ſub initium ferociorem ſe paullo *Libris Macchabæorum* ferebat adverſarium, qui per decurſum *evidenter* ſe oſtendiſſe dicebat, (b) eosdem a via veritatis prorſus aberraſſe, qui ſimilia *ſatis probaſſe ſe*, (c) & ab aliis quoque *demonſtrata* (d) eſſe, ſibi blandiebatur; is ad extremum expenſis omnibus, ipſe de ſuorum argumentorum robore dubitat; jam: *Vix dari poſſe*, ſcribit, quod antea confidenter aſſerebatur; jam in *fortaſſe* (e) deſinit; jam anxie aliorum conatus excitare *Cl. Adverſarius* contendit, ut *quærant aliquid* denique *& inveſtigent*, quod nempe ipſe ſe e ſententia nondum inveniſſe animadverteret. Recitentur ipſa *Cl. Proluſoris* verba: (f) „Sed quantum hæ patiuntur anguſtiæ, quibus continemur, ſatis nos de hac re attuliſſe credimus, inprimis quum ea tantum mente id, quidquid eſt operis, a nobis fuerit ſuſceptum, ut alii, quibus major cognitio Hiſtoriæ Syriacæ eſt, inde ſe ad inveſtigandum & quærendum aliquid ſinant excitari. Certe ego hoc vix dari poſſe exiſtimo, ut Libri Maccab. tanquam Fontes, ex quibus maxima Syriacæ Hiſtoriæ notitia hauriri poſſet, celebrentur. „

His notula ſubnectitur, mirabilis illa, atque poſtrema, cujus priorem partem ſuperius examini ſubjecimus; en eam!

„ Ipſe Auctor poſterioris Libri II. Maccab. fatetur ſe vehe- „ men-

(b) Proluſ. pag. XII. (c) Ibidem pag. X. (d) Proluſ. pag. XIV. & pag. VIII. in notis. (e) Proluſ. pag. XV. in notula. (f) Proluſ. pag. XIV. & XV.

Digitized by Google

„ menter errare poſſe, *Cap. XV. 39.* quumque tantummodo quæ
„ Jaſon olim contexuerat, in compendium ſe redegiſſe idem ſcri-
„ bit C. XI. 24. fortaſſe multa præclara omiſit, & res minus ne-
„ ceſſarias addidit. Cur itaque non oſtendi poſſet multa ab eo
„ vero contraria conficta fuiſſe.

Ex *Jaſone* coævo, aut proximæ ætatis Scriptore ſua cum deſumpſerit *Libri II. Macchab. Scriptor*, & quædam in compendium redegerit, eritne id ſatis cauſæ, quamobrem eundem multa præclara omiſiſſe, aliaque minus neceſſaria attexuiſſe ſuſpicemur? itaque in eandem ſuſpicionem æquo jure vocabuntur *Juſtinus*, *Florus*, *Athenæus*, *Photius &c.* & vero, quotquot ex antiquiſſimis, optimiſque Auctoribus petiere aliquid, ejusdem illos criminis arguere, atque ex Hiſtoricorum Fontium numero expungere licebit.

„ Cur autem oſtendi non poſſet (ad extremum quærit *Cl. Proluſor*) multa ab *Auctore Lib. II. Macchab.* vero contraria conficta fuiſſe? „ Satis hæc profecto quæſtio in ſe habet reſponſi; nam ſi iſta, uti primum inſtituerat, receperatque, oſtendere potuiſſet *Cl. Wernsdorfius*, non eſſet profecto, cur in ipſo Proluſionis fine, validiſſimi argumenti loco, illud quæreret: fierine poſſit? quod factum oportebat.

Fruſtra itaque ſunt, qui *Librorum Macchab.* auctoritatem, fidemque, Hiſtoricam una & Canonicam, ita impugnant, ut Critica quædam dubia, ſuſpiciones, aliasque difficultates obmoveant, undecumque, majore fere ingenio, quam profectu conquiſitas; quaſi vero paria iſtis, & validiora quoque ad ſpeciem argumenta, adverſus illos etiam Libros obmoveri non poſſint, & ſint a non paucis objecta, quos Proteſtantes ipſi ut ſacros, & falſi omnis expertes, venerantur. Nihil profecto certi hac in re unquam, niſi Eccleſiæ definientis auctoritate ſtemus, argutis Criticorum tricis conſequemur.

O. A. M. D. G.

Digitized by Google

134858